

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาสะเม้ง อ.ดอนตาล จ.มุกดาหาร

ฐานองค์กรการเงินและการจัดการทรัพยากร

โดยชุมชน รูปแบบบูรณาการกองทุน

↳ ก่อตั้ง 1 มีนาคม 2551

↳ สมาชิกเริ่มแรก 119 ราย

ปัจจุบัน 250 ราย

↳ เงินทุนเริ่มแรก 21,420 บาท

ปัจจุบัน 108,770 บาท

1. ประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลนาสะเม้ง

ย้อนหลังกลับไปในอดีตประมาณสมัยรัชกาลที่ 5 ผู้คนเชื้อสายไตกลุ่มหนึ่งที่คนเมืองเรียกขาน พวกเขาเหล่านั้นว่า ซ่า- กระเลิง-ผู้ไท อพยพข้ามโขงมาจากเมืองเซโปน แขวงสุวรรณเขต ประเทศลาว ข้ามมาฝั่งไทยยังอำเภอดอนตาล เดินทางลัดเลาะหาชัยภูมิที่เหมาะสมในการตั้งรกรากการทำมาหากิน จนกระทั่งเดินทางมาถึงบริเวณป่าใหญ่รกรกที่มีภูเขาล้อมรอบ ซึ่งผู้คนแถบนี้เรียกว่า ป่าดงหมูและเรียกภูเขาที่ล้อมรอบว่า ภูล้อม-ภูผาหอม ผู้คนกลุ่มนี้จึงตัดสินใจปลูกสร้างบ้านเรือนและชุมชนของตนขึ้นที่นี่

เดิมชุมชนแห่งนี้มีชื่อว่า บ้านแซ่เม้ง ซึ่งที่มาของชื่อ มาจากชาวบ้านใส่ใจทำบุญ โดยการสร้าง “เม้ง” (เตียงนอนของพระ) เพื่อถวายยาคุ(เจ้าอาวาส/พระอาวุโสที่ชาวบ้านให้ความเคารพ) ในงานบุญประจำปี เดือน 6 เนื่องจากการสร้างเม้งสร้างไว้นานกว่าจะถึงวันถวาย เม้งได้เกิดมีตัวมอดไปเจาะ ชาวบ้านจึงพากันนำเม้งไปแช่น้ำที่หนองน้ำธรรมชาติของชุมชนเพื่อไล่ตัวมอดออกจากเม้ง ต่อมาหนองน้ำที่ใช้แช่เม้งนั้นได้มีชื่อว่า “กุดสะเม้ง” ตามชื่อเม้งของยาคุ และชุมชนที่ชาวบ้านอาศัยอยู่ได้มีการตั้งชื่อชุมชนว่า “บ้านแซ่เม้ง” และมีการเรียกเพี้ยนไปจากเดิม เป็น “นาสะเม้ง” จนถึงปัจจุบัน

ประมาณปี 2515 บ้านนาสะเม้งได้ขยายเป็นหมู่บ้าน ที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น ซึ่งทางการเห็นว่าสมควรที่จะยกฐานะขึ้นเป็นตำบล จึงได้ดำเนินการรวบรวมหมู่บ้านบริเวณใกล้เคียงได้ จำนวน ทั้งสิ้น 9 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านนาสะเม้ง, หมู่ 2 บ้านนาสะเม้ง, หมู่ 3 บ้านนาสะโนน, หมู่ 4 บ้านนาหว่า, หมู่ 5 บ้านโคกพัฒนา, หมู่ 6 บ้านหนองกระยง, หมู่ 7 บ้านโนนสะอาด, หมู่ 8 บ้านภูผาหอมและหมู่ 9 บ้านนาหว่า ใน 9 หมู่บ้านมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 7,097 คน ส่วนด้านอาชีพหลักของชาวบ้านในแถบตำบลนาสะเม้งประกอบอาชีพทำนาและทำไร่อ้อยเป็นหลัก

2. กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาสะเม้ง...ความสัมพันธ์ที่เดินไปพร้อมกันกับงานสภาองค์กรชุมชน

ต้นโพธิ์ใหญ่ ใบดกหนา แผ่กิ่งก้านสาขา ตั้งตระหง่านอยู่ที่ลานวัดนาสะเม้ง เป็นสัญลักษณ์แห่งความร่วมมือเป็นสุขของชาวตำบลนาสะเม้ง ความหมายดีที่ทรงคุณค่านี้ ได้ถูกยกเป็นสัญลักษณ์ของ

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาสะเม็ง เพราะเชื่อว่ากองทุนสวัสดิการชุมชนนาสะเม็ง จะเป็นกองทุนที่ นำพาซึ่งความร่วมมือเป็นสุขมาสู่ชุมชนนาสะเม็งแห่งนี้...

หากถามถึงที่มาของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาสะเม็งกับความสัมพันธ์ที่เดินไปด้วยกันกับงาน สภาฯ มีความสัมพันธ์ จุดเริ่มต้นที่เป็นไปด้วยกัน อย่างไร?... พ่อทองพูน คล่องดี แกนนำผู้เป็นแกนหลักใน การผลักดันจัดตั้งกองทุนสวัสดิการตำบลนาสะเม็ง ได้เล่าให้ฟังว่า ...

“เริ่มต้นของแนวคิดการตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนนาสะเม็ง เกิดมาจาก ครูสุวิทย์ ผิวเหลือง เป็นครู นักพัฒนาท่านหนึ่ง อยู่โรงเรียนบ้านหนองมน ตำบลบ้านห้ว เคยเข้ามาในชุมชนและมาประสานติดต่อคุย กันตามประสานักู้จักมักคุ้น มีวันหนึ่งที่ครูสุวิทย์ นำเรื่องสวัสดิการมาเล่าให้ชาวบ้านฟัง พร้อมชักชวนว่า ชุมชนพวกเราควรทำงานสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือพี่น้องในชุมชน อย่างน้อยสวัสดิการจะเป็นการช่วยเหลือกัน ในเบื้องต้น ในเรื่องของการเกิด- แก่-เจ็บ-ตาย แต่การช่วยเหลือกันพวกเราก็ต้องมีส่วนร่วมร่วมกัน โดยการ ออมเงินวันละบาท เพื่อเป็นกองทุนภายในชุมชนของพวกเรา และหากพวกเรามีการออมจะมีหน่วยงานรัฐที่ สนับสนุนการทำสวัสดิการชุมชนมาช่วยสมทบ...ซึ่งเมื่อพ่อทองพูนได้ยื่นการอธิบายการจัดสวัสดิการเพื่อการ ช่วยเหลือกันในชุมชนโดยมีชาวบ้านสมทบส่วนหนึ่ง และรัฐช่วยสมทบส่วนหนึ่งเช่นนั้นพ่อทองพูนก็เห็นด้วย และเห็นว่าเป็นเรื่องดีที่คนในชุมชนจะได้ช่วยคนในชุมชนด้วยกัน ประกอบกับช่วงนั้นหลังจากที่ครูสุวิทย์ได้มา จุดประกายแนวคิดสวัสดิการแล้ว ก็ได้มีสหทัยเก่าของพ่อทองพูนเข้ามาเยี่ยมเยียน คือ พ่อสุรพร ชัยชาญและ พ่อบุญเพ็ง ยืนยง เป็นมิตรสหทัยกันที่มีอุดมการณ์ร่วมกันในการพัฒนาบ้านเมือง ซึ่งการมาเยี่ยมเยียนกันได้ ทำให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันและกัน และสวัสดิการชุมชนก็เป็นชุดความรู้หนึ่งที่ได้ถูก ถ่ายทอดให้กัน พร้อมกับชุดความรู้เรื่องสภาองค์กรชุมชนที่ชุดความรู้สองเรื่องนี้สามารถทำงานไปด้วยกันได้ กล่าวคือ สภาองค์กรชุมชนจะเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มองค์กรต่างๆในชุม ชนและมาทำงานร่วมกัน มา รวมกันเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบล มีการมาพูดคุยแลกเปลี่ยน ถกปัญหาภายในชุมชนและมาร่วมคิด ร่วมทำ แก้ไขปัญหาาร่วมกัน นอกจากนี้สภาฯจะเป็นตัวเชื่อมประสานความร่วมมือของคนทั้งหมู่บ้าน ตำบลและการ จัดทำแผนการพัฒนาตำบลที่เป็นไปในแนวทางที่ชุมชนคนในตำบลต้องการ เป็นการเคลื่อนไหวในรูปแบบ การเมืองใหม่ที่มีภาคชาวบ้านเป็นคนจัดการตนเอง จัดการชุมชนชีวิตความเป็นอยู่ เศรษฐกิจหรือวัฒนธรรม และทุกๆ เรื่องภายในชุมชนของตนให้เป็นไปตามแนวทางที่สอดคล้องกับชุมชน/คนในชุมชน ซึ่งแนวคิดเช่นนี้ แผลงที่ถูกใจพ่อ...ดังนั้นพ่อจึงระดมการประชาสัมพันธ์ การสื่อสารให้พี่น้องในหมู่บ้าน /ตำบลนาสะเม็ง ใน เรื่องสวัสดิการกับงานสภาองค์กรชุมชน¹ ให้ได้รับทราบ ปราบกว่าพ่อสามารถรวบรวมกลุ่มองค์กรภายใน ตำบลที่จะมาร่วมดำเนินการงานสวัสดิการกับงานสภาองค์กรชุมชนไปด้วยกัน ได้ถึง 38 กลุ่มองค์กร เช่น กลุ่มสตรีทอผ้า กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเยาวชน ฯลฯ โดยตำบลนาสะเม็งสามารถจัดตั้ง

¹ เนื่องจากพ่อทองพูน คล่องดี เป็นอดีตผู้ใหญ่บ้านเก่าของหมู่บ้านภูผาหอม ที่ผู้คนในหมู่บ้านและตำบลให้ความเคารพ เชื่อถือ ครุฑา ด้วยประวัติการทำงานที่ผ่านมาในด้านการบริหารเป็นผู้ที่พูดจริง ทำจริง มีธรรมะและมุ่งช่วยเหลือชุมชนมาตลอด ดังนั้นพ่อทองพูนจึงถือได้ว่าเป็นผู้นำที่มีบารมีท่าน หนึ่งในชุมชนตำบลนาสะเม็ง

สภาองค์กรชุมชนระดับตำบลได้ในวันที่ 12 กรกฎาคม 2551 และหลังจากตำบลเราสามารถจัดตั้งสภาได้ แล้วเราก็มาคิดต่อเรื่องการจัดสวัสดิการชุมชน นำเรื่องสวัสดิการชุมชนมาเป็นเครื่องมือในการดูแลขบวนการประชาชนในตำบลของพวกเขา...”

จากที่ได้ฟังการเล่าเรื่องราวของงานสวัสดิการกับความสัมพันธ์ของสวัสดิการกับงานสภาของตำบลนาสะเม็ง ที่มีกระบวนการก่อเกิดสวัสดิการสัมพันธ์ไปด้วยกันกับงานสภาองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการเกิดและความสัมพันธ์ที่มีการจัดการไปด้วยกันอย่างลงตัว เป็นการเกิดที่เห็นพัฒนาการทั้งงานสวัสดิการกับสภาไปด้วยกันแล้ว และต่อไปจะเป็นการอธิบายถึงที่มาแนวคิดของการจัดสวัสดิการในตำบลนาสะเม็งว่ามีแนวคิด รวมถึงรูปแบบการบริหารจัดการอย่างไร

3. แนวคิดสวัสดิการชุมชนตำบลนาสะเม็งกับการบริหารจัดการ

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาสะเม็ง ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2551 มีสมาชิกกองทุนแรกตั้งจำนวน 119 คน ใน 7 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1,2,3,4,5,7 และหมู่ 8 มีทุนเริ่มแรก 21,420 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 250 คน

สำหรับแนวคิดการจัดสวัสดิการในชุมชนตำบลนาสะเม็ง จากการสัมภาษณ์ตัวแทนคณะกรรมการบริหารกองทุนจำนวน 5 ท่าน ที่มีตำแหน่งหน้าที่เป็นทั้งประธานกองทุนฯ ,รองประธานกองทุนฯ,เลขาฯ กองทุนและคณะกรรมการกองทุน สรุปรวบรวมความคิดได้ว่า สวัสดิการชุมชนตำบลนาสะเม็งเกิดมาจากแนวคิดที่ว่าประชาชนคนยากไร้ ชาวไร่ชาวนา เกษตรกร ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศและเป็นแรงงานหลักหนึ่งที่จะพัฒนาประเทศชาติมาหลายอายุคน เมื่อเวลาเจ็บป่วย เกิดอุบัติเหตุ พิการ หรือเสียชีวิต บุคคลเหล่านี้กลับไม่มีสวัสดิการใดๆเลย ที่มาช่วยหนุนให้ได้มีกำลังใจ หรือช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน พวกเขาต้องเผชิญกับชะตากรรมความลำบากตามลำพัง ดูไปเหมือนคนไร้ค่า ปราศจากซึ่งผู้คนที่มีความรู้หรือหน่วยงานภาครัฐที่ประชาชนหวังพึ่งมาดูแล ตรงกันข้ามกับที่พวกเขาข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทที่ทำงานในระบบกลับมีระบบสวัสดิการมารองรับ ด้วยแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการเกิดสวัสดิการชุมชนตำบลนาสะเม็ง โดยเราจะเริ่มจากการรวมตัวกันช่วยเหลือพวกเราเอง ภายในชุมชนก่อน นั่นคือแนวคิดแรกที่พวกเราคิดและนำไปประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกชุมชนได้รับทราบ

ส่วนการบริหารจัดการกองทุน พ่อสมพล คนไฉ คณะกรรมการกองทุนฯ ท่านหนึ่ง ได้เล่าให้ฟังว่า ... หลังจากที่เราได้มีการตั้งกองทุนโดยการรวบรวมสมาชิกผู้สนใจและมีแนวคิดที่จะช่วยเหลือกันได้จำนวนร้อยกว่าคน เราได้มีการมาประชุมกันและหารือการตั้งคณะกรรมการ , ระเบียบกติกา ได้มีการเลือกคณะกรรมการได้จำนวน 15 คน ซึ่งคณะกรรมการที่ถูกเลือกเป็นกรรมการที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ที่มีความรู้ในชุมชนให้ความเคารพ ศรัทธา เช่น เป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็น อสม . ของชุมชน เป็นสภาวัดรังก้าน เป็นนักพัฒนาจากมูลนิธิ CCF เป็นกรรมการโรงเรียน ผู้จัดการสหกรณ์บ้านแก่งจ้ำกาด เป็นนายก อบต . เป็นต้น ส่วนในด้านกฎระเบียบและจุดประสงค์กองทุน เราจะเน้นถึงความสอดคล้องภายใน ชุมชนของพวกเขา

เรา เช่น กองทุนนี้เป็นกองทุนเพื่อช่วยเหลือสมาชิกตั้งแต่เกิดจนตาย ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการในชุมชน รวมถึงเป็นกองทุนที่สนับสนุนการส่งเสริมประกอบอาชีพ การส่งเสริมพัฒนาให้สมาชิกมีสุขภาพดี คุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในตำบลนาสะเม้งให้ มีความมั่นคงในชีวิต ซึ่งสมาชิกจะได้รับการคุ้มครองเมื่อมีการสมัครเป็นสมาชิกที่ถูกต้องตามระเบียบต้องจ่ายค่าสมัครจำนวน 20 บาท มีลายลักษณ์อักษรลงกำกับ และสมาชิกฝากครบจำนวน 180 วัน โดยเงินกองทุนฯ จะมีการจัดสรร เป็น 3 ส่วน คือ ลงทุนวิสาหกิจ/สหกรณ์/อาชีพ 30 % เป็นกองทุนกลาง 20% และจ่ายสวัสดิการ 50% เช่น

- รับขวัญบุตรเกิดใหม่ 500 บาท กรณีลูกแฝด จ่ายคนละ 500 บาทไม่เกิน 2 คน
- จ่ายเป็นเงินบำนาญ เริ่มตั้งแต่ฝากสัจจะครบ 15 ปี จะจ่ายบำนาญเดือนละ 300 บาท 20 ปี จ่าย 400 บาท เพิ่มทีละ 5 ปี จ่ายเพิ่ม 100 จนถึง 60 ปี จ่ายบำนาญเดือนละ 1,200 บาท
- จ่ายสวัสดิการเจ็บป่วย/อุบัติเหตุ นอนโรงพยาบาลคืนละ 100 บาท ไม่เกิน 5 คืน ต่อปี โดยต้องมีใบรับรองเป็นหลักฐาน
- จ่ายสวัสดิการภัยธรรมชาติ โดยให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสม
- จ่ายสวัสดิการในวันสำคัญเพื่อการพัฒนาชุมชน พิจารณาการจ่ายเป็นหมู่บ้านตามความเหมาะสม
- การเสียชีวิต สมาชิกออมครบ 180 วัน จ่าย 2,500 บาท จนถึงเมื่อสมาชิกออมสัจจะครบ 12 ปี จะได้รับค่าฌาปนกิจศพ จำนวน 30,000 บาท
- การจ่ายให้คณะกรรมการคนทำงานจะจ่ายให้เป็นเงินฝากออมสัจจะเข้ากองทุน เดือนละ 30 บาท

ทั้งนี้ในการจ่ายสวัสดิการอื่นๆ ที่ นอกเหนือจากนี้ ให้มีการพิจารณาโดยคณะกรรมการและสมาชิกตามความเหมาะสม ซึ่งทั้งหมดทั้งหมด ก็คือ กฎระเบียบกติกาที่เราชาวกองทุนตำบลนาสะเม้งได้วางไว้ร่วมกัน โดยพวกเราชาวนาสะเม้งได้ถือคติร่วมกันในการทำงานว่า **“การพัฒนาตำบลนาสะเม้งต้องต่างจากเขา คือ ไม่ใช่การเอา(พูด)ขวัญเขา แต่ให้เอาของดีของเขา(เรา)ไปเอาให้เขาฟัง”**

4. ปัญหาที่พบกับแผนงานต่อไป

สำหรับปัญหาที่พบจากการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนนาสะเม้งที่ผ่านมา คณะกรรมการฯ ได้นำเสนอไว้ 2 ข้อใหญ่ คือ

- (1) ความไม่เข้าใจของสมาชิกในการฝากเงินและความไม่มั่นใจต่อความมั่นคงของกองทุน
- (2) ความไม่มั่นใจต่อการสนับสนุนโดยรัฐ ด้วยความไม่แน่ใจว่ารัฐจะสมทบกองทุนให้ชาวบ้านหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตามปัญหานี้ได้รับการคลี่คลายเมื่อเงินกองทุนได้รับการสมทบโดยรัฐ(สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน) เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2551 ที่ผ่านมา

และในส่วนแผนงานที่เราวางไว้ กองทุนสวัสดิการตำบลนาสะเม็ง ระยะนี้จะเน้นแผนการประชาสัมพันธ์ ขยายสมาชิกเพิ่มอย่างไม่จำกัด แบบ "เคาะประตูบ้าน" โดยคณะกรรมการที่อยู่ในแต่ละหมู่บ้านจะเป็น ผู้ดำเนินการ

ส่วนข้อเสนอที่พวกเราชาวตำบลนาสะเม็ง ต้องการให้รัฐช่วย คือ ภาครัฐควรกำหนดนโยบายการ สนับสนุนกองทุนสวัสดิการในทุกๆด้าน เช่น ด้านการเงินงบประมาณ หากมีการสนับสนุน เงินบั้นนั้นควรลง มาที่กองทุนสวัสดิการระดับตำบลโดยตรง และให้ชุมชนเป็นฝ่ายบริหารจัดการเอง และเมื่อมีการดำเนินการ ได้ระยะหนึ่งอาจเป็นลักษณะสามเดือน หรือ หกเดือนให้คณะกรรมการกองทุนมีการเขียนโครงการ แ่ แผนงาน รายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะ และให้มีการตรวจสอบการดำเนินงาน การบริหารจัดการที่มาจากหลาย ฝ่าย เช่น ภาครัฐ อบต. ฯลฯ